

Terrorizmusról, terroristákról

Hétköznapi szókinsünk egyik legújabb tagja egy vérrel írt és óriási anyagi károkat maga után hagyó történelmi realitás: a terrorizmus. Vajon mit tudunk és mit tudhatunk meg róla többet annál, mint amit a rádióból hallunk, a tv képernyőjén, újságok címlapján, sőt, néhány esztendeje irodalmi művekben is olvashatunk?

Ezirányú kíváncsiságunknak a részbeni kielégítésére vállalkozik a terrorizmus egyik neves – nálunk nemigen ismert amerikai hölgy szakértője, dr. Marie-Helen Maras –, akinek a nemzetközi terrorizmus terén végzett elméleti és gyakorlati munkássága biztosíték lehet számunkra a téma hozzáértő kifejtésére. Íme, néhány adat róla: büntetőjogász, PhD kriminológiából és büntetőjogból, BSc fokozat számítástechnikából és informatikából, Master of Philosophy, bűnüldözési szakértőként hét évi szolgálat az USA haditengerészeténél, egyetemi oktató, mesterkurzusok szervezője a nemzetközi szervezett bűnözés tárgykörében, folyóiratok szerkesztője stb. – olvashatjuk róla a bevezetőben.

A könyv öt részben, húsz fejezetben tárgyalja a terrorizmust. Az öt rész a következő: I. Terrorizmus és terrorizmustörténet; II. Terrorista taktikák, terrorista képességek; III. Terrorizmus: Felkészülés és válasz; IV. A terrorizmus regionális aspektusból; V. Újonnan felmerülő problémák és a terrorizmus jövője. És, hogy még pontosabb képet adjak a könyvről, érdemesnek tartom a húsz fejezetet is felsorolni – az érdeklődő olvasó tájékozódásának megkönnyítése céljából. Tehát: 1. A terrorizmus definíciói és kezdete; 2. A terroristák motivációi és a terrorizmus lélektana; 3. Nemzetközi és hazai terrorizmus; 4. Terrorista szervezetek és sejtek; 5. Terrorcselekmények tervezése, célpont kiválasztása és megfigyelése; 6. WMD (weapons of mass destruction – tömegpusztító fegyverek) és CBRN (chemical, biological, radiological or nuclear – vegyi, biológiai, radiológiai vagy nukleáris) terrorcselekmény; 7. A terrorizmus finanszírozása; 8. Belbiztonság; 9. A terrorizmus veszélyének csökkentése; 10. A terrorizmus elhárítása; 11. Hírszerzésre épülő terrorelhárítás; 12. Terrorista fenyegetés Latin-Amerikában; 13. Terrorizmus az Európai Unióban; 14. Határbiztonság a Közel-Keleten; 15. Terrorizmus Ázsiában; 16. Az arab tavasz és utóhatásai; 17. Az öngyilkos merényletek; 18. A bűnözés és a terrorizmus kapcsolata; 19. A kritikus infrastruktúra védelme; 20. Technika, terrorizmus és terrorelhárítás.

Láthatjuk tehát, hogy a terrorizmus elemzése gyakorlatilag csaknem az egész lakott világra kiterjed – de kihangsúlyoznám a „csaknem” szót: ugyanis a szerző nem említi az ún., manapság már nemigen használt megjelölést: Fekete-Afrikát, van-e ott olyan formájú és kiterjedt, szervezett terrorizmus, mint a fentebb említett világrészekben? Igaz, a – most már divatjamúlt kifejezéssel élve – „fekete” földrész politikai, társadalmi, gazdasági labirintusai, egyéb irányú és tartalmú belső helyzete valóban aleatorikussá tenne egy, Afrikára kiterjedő részletes terrorizmus-feltérképezést...

A húsz fejezet ismertetésére két ok miatt nem vállalkozom: egyrészt a cikk megszabta terjedelem miatt, másrészt egyes fejezetek roppant speciális, elsősorban a szakemberek számára érthető, magas szintű technikai ismereteket kívánó leírások.

A szerző történelmi visszatekintésében rámutat: a terrorizmus által alkalmazott látványos erőszak önmagában már korábban és szinte mindenütt létezett; jelen esetben a különbség abban áll, hogy ez az erőszak „nem cél, hanem annak eszköze, hogy félelmet keltsen[ek] az egész lakosságban [...]. A teljes lakosság megfélemlítése minden

terrorista célja [...]. A terrorizmus nem politikai aktivizmus és nem »szabadságharc«”. Terrorizmus már az ókortól létezik más-más formában. Felbukkannak itt olyan hivatkozások, melyek egészen a Bibliáig, nagy görög szerzők műveig, az egyiptomi hieroglifákig stb. vezetnek vissza bennünket. A ma alkalmazott terrorista formák a 18. és a 19. században születtek meg, egyes kutatók a nagy francia forradalomban látják gyökereit.

A modern terrorizmus „első hulláma” az anarchisták és a terrort hirdető filozófusok (pl. Bakunyin) nevéhez fűződik, míg Lenin a „kollektív terrorizmus” híve volt. A Német Szövetségi Köztársaság-beli Vörös Hadsereg Frakció ideológiája a 19. századi orosz terrorizmushoz kapcsolódott, amennyiben egy eljövendő szocialista forradalom előkészítéséhez fűződött, módszerei a modern terrorizmus módszereihez hasonlíthatóak.

A „második hullám” a I. világháborút követő időszakban, a dekolonizáció során csapott fel; a gyarmatosított területeken nacionalisták alkalmazták, szándékuk egyértelmű volt: ráébreszteni a gyarmatosítókat arra, hogy hódításaik bármikor, bárhol erőszakhullámot, terrorisztikus ellentámadásokat szíthatnak fel (amint azt a cikkem elején érintettem, jómagam most sem tartom terrorista cselekvéseknek ezeket az erőszakhullámokat, nagyon sok, a terrorizmusra jellemző vonást nem tartalmaznak. *K. T.*).

A „harmadik hullám”-os terrorizmushoz a szerző a vietkongok és a Palesztinai Felszabadítási Szervezet tevékenységét sorolja; ez utóbbi szervezet már az iszlám fundamentalistákra jellemző eljárásokat előzi meg.

A szovjet haderők afganisztáni veresége és az iszlám forradalom győzelme – melyek Iránt az egyik legszélsőségesebb és már nemzetközivé szélesedett terrorista vonalba állította – a terrorizmus negyedik hullámát indította el. Fontos és talán szintén kevesen tudják: az USA sem maradt ki a nemzetközi „sakkjátékból” (*K. T.*), mégpedig azáltal, hogy a Szovjetunió afganisztáni háborúja során az iszlám szélsőségesek támogatását is felhasználta a szovjet hadsereg és annak szovjet háttérbeli irányítói ellen. Az amerikai haderők állomásoztatása a Perzsa-öbölben és Szaúd-Arábiában pedig csak bőszítette Bin-Laden-t, aki az al-Kaida szervezet élén az 1990-es években mind az USA, mind Szaúd-Arábia ellen háborút hirdetett.

Eddig nem esett szó arról, mi előz meg egy terrortámadást; tévedés lenne ugyanis azt hinni, hogy ez csak egyetlen cselekedet, amelyet önmagában és önmagáért hajtanak végre. Óriási, sokoldalú előkészítés – előkészület előzi meg az adott terrorista szervezet részéről az adott, tehát kiválasztott vagy önmagát ajánló terrorista kiképzését. A szerző ennek a témának szenteli könyvének egyik legizgalmasabb és leghosszabb fejezetét, ami mutatja fontosságát, de jelzi azt az egyik megközelítési módot is, amely segíthet a terrorizmus elleni preventív harcban. A téma: a terrorizmus ideológiája.

Elsőként említi a marxista-leninista kommunizmust, amelyre például a perui Tupac Amaru és Fényes Ösvény, az olasz Vörös Brigádok, később az Új Vörös Brigádok hivatkoznak. Majd volt a sztálini kommunizmus, amelyet a maoista kommunizmus követett. A castro-i és guevarista kommunizmus lényege a Fidel Castro által saját maga köré épített személyi kultusz volt. A német és az olasz fasizmus, a 2. világháború utáni neofasizmus minden rendelkezésére álló módszert és elemet – ideértve az imperializmust és az etnocentrizmust – felhasználta saját fenntartására. A mai európai neonácizmus a rasszizmus és a bevándorlók iránti gyűlöletre alapozza ideológiáját. Az amerikai neonácizmus tagjai szintén a bevándorlók ellen uszítanak, politikájukat részben a kereszténységre alapozzák. A terrorista ideológiák közül ismertebbek az anarchizmus és a nihilizmus: követőik és hirdetőik a Kelet-Európában és Oroszországban a 19. század végén – 20. század elején gyakran már robbantásos merényletekkel is próbáltak véget vetni az ellenségüknek tekintett társadalmi – politikai rendszernek.

Az etnikai és nemzeti függetlenségi mozgalmak az utóbbi évtizedekben terrorakciókkal próbálták – próbálják visszaszerezni régi történelmi tudatukat és identitásukat. A környezetvédők bizonyos csoportjai az emberek és az állatok védelmét hirdetik ugyan, de ezt néhol és néha olyan módon teszik, amellyel embereket ölnek vagy sebesítenek meg. A globalizációt ellenzők a helyi és hagyományos kereskedelmi szokásokat féltik a mindent fenyegető elnyugatiasodástól, egy, a Nyugat által ellenőrzött világrendtől.

Napjainkban a terrorizmus egyik legfőbb és talán legveszélyesebb eszmevilágát a szélsőséges vallási ideológiák jelentik. Céljuk kettős: szembeszállni a Nyugat által képviselt vallási, társadalmi, gazdasági – általában mindenféle – megnyilvánulásával, másrészt – ezek helyett – a világon az eredeti, tiszta iszlámot minden téren kötelezővé tenni. Kevésbé ismert, de ugyanilyen a vallási extrémizmus másik ága, a szélsőséges kereszténység, amely a kereszténység ideológiáját szeretné rákényszeríteni a politikai döntéshozókra; két formája van: az ökumenikus marxizmus az igazságtalan vagyoneelosztás megszüntetését az erőszakra épülő forradalommal akarná elérni, a másik a Keresztény Identitás mozgalma rasszok közötti harc formájába öltözik: ennek hírhedt és legismertebb képviselője az USA-beli Ku-Klux-Klan.

Az abortusz körüli vita egyike azon vitáknak, amelyek évtizedek óta zajlanak mind orvosi, mind etikai, mind vallási téren, hívei durva eszközökhöz folyamodnak; legfőbb érvük az, hogy az élet már a megtermékenyüléssel kezdődik, tehát – számukra – minden, a terhesség alatt végzett művi beavatkozás gyilkosságnak minősül. Terrorcselekményeik robbantásokban, biológiai fegyverekkel történő fenyegetésekben nyilvánulnak meg olyan klinikák és orvosok ellen, amelyekben és akik abortuszokat végeznek.

Az antiszemitizmus ellen lép fel a harcos cionizmus, a hindu vallás elsőbbségét védelmezik különböző terrorista csoportok a muszlim és a szikh kisebbséggel szemben, míg ezzel szemben ott van a szikhek szélsőséges mozgalma, a világvége kultusz szektája, melynek tagjai merényleteket terveztek zsidó és muszlim kegyhelyek felrobbantására. Szó esik még az okkultistákról és az animizmus képviselőiről.

Az eddigiekben a terrorizmusról mint ideológiai motívált csoportok, közösségek tetteiről volt szó. De vajon kik és miért válnak egyénileg terroristákká?

A különböző ideológiákat követő terrorista csoportok az adott ideológiát követő vezető(k)ből és a terrorista merénylet(eket) végrehajtó tag(ok)ból áll. A szerző az ideológiák bemutatása után ezeknek a terrorista közösségeknek pszichológiai elemzését adja (ez az elemzés végre megérdemelt helyére teszi a pszichológiát, hivatkozva Freudra is... *K. T.*). Mivel ma már a „személyes terrorizmus” ritka jelenség, a terrorista csoport vezetőjének olyan egyéniségnek kell lennie, aki tudatában van annak, hogy az irányítása alá tartozó csoport/mozgalom jelentős szerepet játszik, és közös csoportidentitást – jelen esetben „terrorista csoportidentitást” – követ. Ennek a csoportidentitásnak „gyökere egy közös vallási, nemzetiségi vagy kulturális csoport tagjainak üldöztetése és az ebből származó közös szubjektív tapasztalat”.

Láthatjuk tehát, hogy a terrorizmus, egy terrorista cselekedet közös és egyéni elemekre épül: ezek közül a közös elem a vezető szerep. Egy terroristát arra nevelnek ki, hogy a csoport, amelyhez tartozik, létét és egységét, miután ideológiáját magáévá tette – ideológiát, mely egyúttal vagy valóban létező, vagy csak képzelt fenyegetést is magában hordoz – saját életének feláldozásával védelmezze. Helytelen a terrorista cselekedeteket „bolondnak” tartani; azok bonyolult pszichotikus folyamatok végső eredményei. Ezen beteges pszichotikus folyamatok általában a szereplők egyéni életének alakulásából következnek: szegénység, kizsájtottság, halálfélelem kilátástalan sorsuk

alakulásától. A csoporthoz csatlakozás során ez az egyén azonosul a csoport ideológiájával, igazi énjének feladására kényszerül. „A valószínű következmények közé tartozik az egyéniség elvesztése, illetve a szokásos erkölcsi korlátok, a gátlások teljes hiánya [...]”. A csoporttagság elnyerésének meglehetősen magas ára magában foglalja az egyén integritásának és identitásának elvesztését, és, ami a társadalom számára még súlyosabb ár, az egyén képessé válik arra, hogy büntudat vagy lelkiismeret-furdalás nélkül gyilkoljon és pusztítson.” E csoport-terroristák mellett léteznek „magányos farkas” terroristák, akik mögött azonban gyakran szintén állhatnak ún. „háttértámogatók”: ügyvédek, szakértők stb. A terrorizmus igazi belső struktúráját, adott pszichikai, társadalmi, vallási motivációit nehéz megismerni, mivel a terrorista csoportok féltve őrzik titkaikat.

Mely országokban működnek ismert terrorista szervezetek? Meglehetősen sokban, és sok olyan szervezet van, amelyekről nálunk kevés szó esik, s amelyek nagy részét csak az erre a témára szakosodott média és szakemberek ismerhetnek mélyebben.

Irán és Irak terrorizmust támogató politikája és tevékenysége aránylag már többek előtt nyilvánvaló. Ez a két ország érdekes kapcsolatba került a terrorizmussal: az 1980-as években iraki terroristák támadták Irán fegyveres erőit, így például a Mudzsahedin Halk nevű szervezet, amely hivatalos források szerint három évtized alatt mintegy hat-száz akciót hajtott végre Iránban és azon kívül.

A Fülöp-szigeteken – ahol a kormányok még a „kommunista lázadást is komoly terrorista problémának tekintik”, szélsőséges muszlim szervezetek nevéhez fűződnek a legdurvább terrorista cselekedetek.

Az „arab tavasz”: vajon tényleg az volt, aminek – elsősorban a Nyugat – olyan egyértelműen dicsőségesnek tartott? És utólagos hatása is csak kedvező volt mindenki számára? A szerző, úgy tűnik, nem ilyenek látja a dolgokat. Érdeemes hosszabban idézni őt, hogy árnyaltabb képet kapjunk erről az esemény-sorozatról! „Évtizedeken át a dzsihadisták és az iszlámisták kinyilvánított legelső célja nem Amerika vagy akár Izrael elpusztítása volt, hanem az, hogy megtisztítsák az iszlám világot azoktól a világi és ún. hitehagyott rezsimektől, amelyek elutasítják az iszlámizmus ügyét, a sariját (az iszlám törvények) bevezetését, és a kafirok (hitetlenek) elleni általános dzsihád támogatását. Ironikus módon, az »arab tavasznak«, ahogyan mostanság nevezik, az a nagy és akaratlan következménye, hogy a technikailag képzett, demokrácia-barát, világi tájékozódású, spontán módon kitermelődött forradalmárok, akik az egyik országban lemondatták a zsarnokot, a másikkban minisztereket cserélnek le, megtisztították az utat az iszlámisták hatalomátvétele előtt, miután a politikai iszlám korábbi engesztelhetetlen ellenségeinek hatalma immár megdőntetett. A Közel-Keleten és Észak-Afrikában sokan azt gondolják, hogy nemzetük problémája abból származik, hogy a közszférában túl sok az iszlám, ami a gyakorlatban azt eredményezi, hogy (különösen a konzervatív ideológiák, mint pl. a vahabizmus nyomására) lelassul a modernizáció és a technológiai innováció, amelyek képesek lennének a szegénységgel és a gazdaság gyengélkedésével járó bajokat orvosolni. Az iszlámisták, ellenkezőleg, szentül meg vannak róla győződve, hogy mindezeket a bajokat a túl kevés iszlám okozza, és hogy az ősi elvek felé fordulás elvezetne a dicsőséges elmúlt korszakok (i. sz. 800 – i. sz. 1100) újjáéledéséhez, amikor a civilizáció fénye az iszlám birodalmakban világított, míg Európa a maga sötét középkorában senyvedett. Az iszlámisták szemében az egyedüli igaz civilizáció az, amely a sarija elveihez való szigorú ragaszkodáson alapszik. A helyzetben rejlő leglényegesebb kihívás ma az, hogy ezek az elvek totálisan ütköznek a legtöbb nyugati alkotmányban foglalt szabadságjogokkal.”

Tunéziában a zavargásokat egy fiatalember halála idézte elő: fölgyújtotta magát, mivel nem engedték neki – aki már hosszú ideje munkanélküli volt –, hogy egy kis gyümölcsös standot nyisson; a hatóságok ezenkívül emberi méltóságában is megalázták. Öngyilkos tetteivel Ben Ali zsarnoki, „kleptokráciává” fajult rendszere ellen is tiltakozott.

Ugyancsak „kleptokráciával” jellemzi a szerző a szintén megbukott egyiptomi rendszert, ahol a korrupció mellett magas volt a munkanélküliek száma, elhanyagolták az iskolarendszert, nem törődtek a gazdasággal stb. A terrorizmussal ellentétben, a könyv írója „népi forradalom”-nak nevezi az „arab tavasz”-nak ezt a változatát, melyet elsősorban művelt fiatalok robbantottak ki, akikre már nem az iszlám tanai hatottak. Igaz, volt ennek a mozgalomnak egy kijelentéseiben ambivalens szárnya is: a Muzulmán Testvériség: egyrészt kijelentette, hogy nem támogatja az erőszakot, tevékenységét az adott politikai viszonyok közé szorítja, ugyanakkor számára mégis „a megoldás az iszlám”.

Líbiát és annak (volt) vezetőjét ismerhettük talán a legjobban, hiszen a rendszerváltás előtt ez az államfő sokat szerepelt a magyar médiában is: Moammer al-Kadhafi-ról van szó, aki hírek szerint nyíltan támogatta a nemzetközi terrorizmust, később viszont már a szélsőséges iszlamisták megfélemezésére tett kísérleteket. Kevesebbet hallunk Bahreinről mint terrorista fészekről: itt a szunniták és a síiták közötti erőszakos zavargások jelzik az országon belüli feszültséget. Jordániában erősödik az iszlamisták és a palesztinok közötti feszültség. Szíriáról nap mint nap hallunk – látunk beszámolókat: roppant bonyolult a helyzet: alaviták és szunniták gyilkolják kölcsönösen egymást, autóbomba-robbantások százak, más becslések szerint ezrek életét oltották ki.

A latin-amerikai terrorizmust a szegénység, az állami és rendvédelmi vonalon uralgó óriási méretű korrupció táplálja. Bolíviában és Peruban a legveszedelmesebb a Fényes Ösvény terrorszervezet. Kubát a szerző nem tekinti terrorista állammak, ezt „semmilyen tényszerű bizonyíték nem támasztja alá”. Guatemalában sem található terrorista szervezet csakúgy, mint Venezuelában. Nicaraguában a Farabundo Martí Nemzeti Felszabadító Front gerillaháborújában több ezren haltak meg, tetemesek voltak az anyagi károk; mint oly sok más latin-amerikai országban, a gazdasági nehézségek megléte a terrorizmuson kívül a városi bűnözést is elősegítette. Panama és Kolumbia határvidéke a kábítószer-csempészet egyik latin-amerikai központja. Paraguay-ban (még ott is!?) az iszlám szélsőségesek beszívárgásától tartanak. Mexikóban a Los Zetas (Zéták) a kábítószér- és fegyverkereskedelmet uralják kegyetlen módszerekkel.

Az európai terrorfenyegetett országok közül a szerző részletesebben Németországgal foglalkozik – itt természetesen óvatosnak kell lenni, hiszen 1989 előtt két Németország létezett. Sokan emlékezhetünk, az 1972-es müncheni Nyári Olimpia során egy palesztin terrorszervezet megtámadta az izraeli sportolók táborát, és hidegvérrel több izraeli sportolót meggyilkolt. Ugyancsak az NSZK-ban az 1970–1980-as években szintén gyászos hírnevet vívott ki magának a Baader–Meinhof-csoport, amelyet Vörös Hadsereg frakció alatt ismerhettünk meg, őket a volt NDK különböző állami szervei is támogatták. Az újraegyesített Németországban ún. „alvó ügynökök” alkalmakként diákokként éltek.

A terrorcselekményeket végrehajtók többsége öngyilkos merénylő, akik az iszlám egyik alapvető követelményének és előírásának megfelelően járnak el: önként vállalják a mártíromságot, jelen esetben az öngyilkosságot. Cselekedetüket annál könnyebben tudják végrehajtani, mivel a szükséges robbanószerkezetekhez és robbanószerkezetekhez ma már könnyen és szabadon hozzá lehet jutni. A terrorszervezetek és az általuk kiképzett öngyilkosjelöltek a végrehajtott merényletekkel sok célt elérnek a tömegtájékoztatói eszközök szenzációhajhász tevékenysége révén: nagy tömegeket képesek megfélemlíteni, újabb elvakult követőket vonzanak stb. Hadd vegyek át két újabb idézetet a

szerzőtől; az egyikben így fogalmaz az öngyilkos merényletekről: „A terrorizmus csúcscsöze”, majd vázolja a világ mai, meglehetősen kiszámíthatatlan és ijesztő helyzetét a terrorizmus árnyékában: „Manapság bármelyik hely öngyilkos robbantás potenciális célpontja lehet. A terrorista csoportoknak van egy stratégiájuk: nullára leszűkíteni azokat a területeket, ahol az ember szabadon mer mozogni – és ezt a célt olcsó, megbízhatóan halálos fegyverekkel, az öngyilkos merénylőkkel valósítják meg.” Sajnos, a nők is szerepelnek az öngyilkos robbantók között, ráadásul – szintén a tömegtájékoztatási eszközök révén – nagyobb nyilvánosságot is kapnak, mint a férfiak. A terrorszervezetek vezetői pedig – a szervezet hatékonyabb működése érdekében azért is cserélik le előzőleg öngyilkos merénylettel megbízott tagjaikat nőkre, hogy az így felszabadult férfierőt más, „bonyolultabb katonai feladatok elvégzésére” állíthassák rá...

Megdöbbenő azoknak a módszereknek és eszközöknek a száma, amelyeket a világban ma már könnyűszerrel és gyorsan közlekedni tudó terroristák felhasználhatnak. Néhány ezek közül: a tömegpusztító fegyverek (pl. a klór), a házilag készített, távirányítású robbanóeszközök, a ragadós bombák, műtrágyák (pl. karbamid-nitrát), és külön ki kell emelnünk két otromba elkövetési módot: az emberi pajzsot, azaz amikor békés rendeltetésű intézményeket, épületeket (iskolákat, kórházakat stb.) és/vagy azok ártatlan lakóit használják fel terroristák, vagy haderők saját fegyvereik elrejtése, az ellenség támadásának lehetséges kivédésére. A másik, az emberiséget semmibe vevő módszere a terroristáknak a „másodlagos eszközök” alkalmazása szintén ártatlan, saját életüket kockáztató emberek ellen: a robbantás színhelyére siető segélynyújtók („gyorsreagálású elsősegélynyújtók”) között felrobbantanak egy második, esetleg még egy harmadik robbanóeszközt is.

A könyvet nagyon részletes bibliográfiai anyagok egészítik ki, valamint név- és tárgymutató; ez utóbbiból csak néhány fogalmat hadd idézzek, illusztrálandó, mi minden tartozik ma már a terrorizmushoz, a terrorizmus elhárításához: vegyi anyagok nevei, védekezési eszközök, terrorveszélyeztetési módszerek: aceton-peroxid, geoszenzorok és geoszenzor-hálózatok; angloizraelizmus, aszimmetrikus hadviselés, biológiai ágensek észlelésére és nyomon követésére alkalmazott közös biológiai távelőrejelző rendszer; duplabomba-taktika, hibrid hálózatok, kerékhálózat, összecsatornás hálózat, járművel a helyszínre szállított tüztámadás, nyilvánosan elérhető térinformatikai információk kritériumai, „zsibbadás” jelensége stb.

Egy apró, távolról sem viccnek szánt megjegyzés: a könyv címe önmagában kisé kétértelműnek is tűnhet: annak, aki végigolvassa és -tanulmányozza, például egy kezdő terrorista, nem lehet tankönyv is, amelyet megfelelő környezetben – terrorszervezetben már profi terroristák között és irányításával – továbbfejleszthet? (De, természetesen, ez csak egy poétikus kérdés részemről!)

Nehéz olvasmányról van szó; elsősorban olyanoknak ajánlhatom, akik elég magas szintű informatikai, történelmi, földrajzi, technikai, pszichológiai, politikai, társadalomtudományi, vallástörténeti, ideológiai felkészültséggel rendelkeznek. Persze, azok is meríthetnek a témával kapcsolatos ismereteket, érdekességeket – sok újat, nyugtalanítót, de sajnos kevés vigasztalót –, akik kevesebb előzetes tudással állnak a kiadványhoz. A könyv maga a kegyetlen realitást tárja elénk bizonyos embertípusokról (a terroristákról); sok tekintetben magáról az Emberről, a ma Emberéről (is) szól...

(Marie-Helen Maras: A terrorizmus elmélete és gyakorlata. Budapest, 2016, Antall József Tudásközpont, 576 p.)